

Історія

УДК 355.41:659.3:316.77:305-055.3(477.75)"1991/2014"

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17418913>

Еротика як зброя в спектрі ведення Російською Федерацією інформаційно-психологічних операцій у Криму (1991–2014)

Чмихало Григорій Григорович,

ад'юнкт наукового відділу організації підготовки та атестації науково-педагогічних кадрів науково-методичного центру з організації наукової та науково-технічної діяльності, Національний університет оборони України, Київ, Україна, <https://orcid.org/0009-0009-3506-4905>

Прийнято: 10.10.2025 | Опубліковано: 22.10.2025

Анотація. У статті досліджено системне та цілеспрямоване використання сексуальності — еротики, порнографії та гомофобної риторики — як системний інструмент інформаційно-психологічних операцій (ІПО) та інформаційно-психологічних впливів (ІПВ), що проводилися Росією проти України в Криму. На основі контент-аналізу 594 телесюжетів (ОРТ, НТВ, Russia Today, 2004–2014), матеріалів друкованих та онлайн-ЗМІ, документів з антинатовських мітингів і протестів проти навчань “Sea Breeze” у Феодосії 2006 року, а також наративів про “Артек” та “Гейропу/Гейромайдан”, автором простежується, як “сексуалізована” пропаганда вибудовує опозицію “моральна Росія — розбещений Захід/Україна”.

Звернення до “традиційних цінностей”, підкріплене культом гіпермаскулінності російського диктатора Володимира Путіна, виконувало три ключові функції: демонізацію проєвропейського вибору України,

мобілізацію проросійських груп на півострові та легітимізацію російської агресії.

Одним з головних напрямків ІПсО виступила гомофобія, в той час близько 80 % українців мали негативне ставлення до ЛГБТ-спільноти, що створювало ідеальне підґрунтя для експлуатації образів на кшталт “гейропа” та “толерастія”. Акцент на “сексуальній загрозі для дітей” (показовий випадок справа “Артеку”) провокував миттєву моральну паніку та сприяв тривалій дегуманізації опонентів. Іншим не менш суттєвим напрямком таких впливів було створення образу “мачо Путіна” якому протиставляється “жіночний/дівіантний” образ українських лідерів, що підкріплює образ сильної “чоловічої” Росії. У Криму ця риторика накладалася на пострадянське поєднання медіа-цензури та консервативних настроїв, що значно спростило шлях до окупації у 2014 році.

Автор доходить висновку, що сексуальність у руках пропагандистів стала зручним важелем для поляризації суспільства та легітимізації агресії.

Ключові слова: гомофобія, дезінформація, деструктивна пропаганда, інформаційно-психологічні операції, інформаційно-психологічний вплив, Крим, маскуліність, моральна паніка, російська агресія.

Erotica as a weapon in the spectrum of information and psychological operations conducted by the Russian Federation in Crimea (1991–2014)

Hryhorii Chmykhalo,

PhD student of the scientific department of organization of training and certification of scientific and pedagogical personnel of the Scientific and Methodological Center for Organization of Scientific and Scientific-Technical Activities,

National Defense University of Ukraine, Kyiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0009-3506-4905>

Abstract: *The article shows that sexuality - eroticism, pornography, and, above all, homophobic rhetoric - functions as a systemic tool of the Russian Federation's information and psychological operations against Ukraine in Crimea. Based on the content analysis of 594 TV stories (ORT, NTV, Russia Today, 2004-2014), print and online media, materials from anti-NATO rallies and protests against Sea Breeze in Feodosia in 2006, as well as narratives about Artek and Gayropa/Gayromaidan, the author traces how “sexualized” propaganda constructs the opposition “moral Russia - depraved West/Ukraine”. The appeal to “traditional values,” reinforced by Russian dictator Vladimir Putin's cult of hypermasculinity, served three key functions: demonizing Ukraine's pro-European choice, mobilizing pro-Russian groups on the peninsula, and legitimizing Russian aggression under the slogan of “protecting traditional values.”*

The main accelerator was homophobia: about 80% of “pre-war” Ukrainians had a negative attitude toward LGBT people, which created the perfect ground for tropes like ‘gayropa’ and “tolerance.” Focusing on the “sexual threat to children” (the case of Artek is illustrative) provoked an immediate moral panic and long-term dehumanization of the opponent. The image of “macho Putin” was contrasted with “feminine/deviant” Ukrainian leaders, reinforcing the hierarchy of “male” power in Russia. In Crimea, this rhetoric was superimposed on a post-Soviet mix of media censorship and conservative sentiment, which greatly simplified the path to annexation in 2014.

The author concludes that sexuality in the hands of propagandists has become a convenient lever for polarizing and legitimizing aggression, and effective resistance is only possible with high media literacy and fast fact-checking mechanisms.

Keywords: *Crimea, destructive propaganda, disinformation, homophobia, information and psychological influence, information and psychological operations, masculinity, moral panic, Russian aggression.*

Постановка проблеми. Сексуальність людини є чутливою темою, що легко може викликати необхідні емоційні реакції від задоволення до моральної паніки. У зв'язку з чим використання сексуальних мотивів та скандалів для дискредитації політичних противників або створення негативного образу ворога має тривалу історію та широко використовувалося у різні історичні епохи. Проте питання системного використання Російською Федерацією сексуалізованих наративів у своїх інформаційно-психологічних операціях проти України, зокрема в Криму в період 1991–2014 рр., лишається практично недослідженим.

Особливої уваги потребує вивчення того, яким чином Росія застосовувала еротичний контент, гомофобні сюжети, образи морального розкладу та сексуальної загрози для створення образу “розпусного Заходу” та “Гейропи”.

Не менш актуальним є аналіз причин, які давали змогу російським спецслужбам використовувати еротичні та сексуальні аспекти ІПВ та ІПсО викликати паніку, деморалізувати населення та мобілізувати проросійські настрої. Ця проблематика є важливою для розуміння сучасних гібридних конфліктів та напрацювання стратегій інформаційної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика використання Російською Федерацією (РФ) еротики, порнографії та інших сексуальних аспектів у Криму при проведенні ІПсО та ІПВ в період від розпаду СРСР до окупації півострову (1991–2014 рр.), як це не дивно, незважаючи на велику кількість наявних матеріалів, залишилась поза увагою української історичної науки. Окремі аспекти цього питання було розглянуто в роботах закордонних дослідників Олега та Тетяни Рябових [22]. Ними проаналізовано концепцію “Гейропи” як політичного інструменту, який активно використовується Росією у геополітичному дискурсі.

Поштовху для подальших досліджень використання Росією еротики, порнографії та інших сексуальних аспектів за межами нашої держави надали

події з окупації півострова Російською Федерацією та подальше розгортання подій російсько-української війни. Так М. Романець [23] та В. Сперлінг [25], розглянуто використання російською пропагандою сексуалізованої мови та образів для легітимації агресії проти України. К. Мосс [19], К. Форман [14] та Д. Кенаров [17] розглядають використання Росією теми анти-ЛГБТ пропаганди та міфологізації “мачизму” путінського режиму з метою посилення власної легітимності.

Але практично всі вони мають фрагментарний характер і торкаються лише окремих аспектів піднятого питання, фактично не зачіпаючи подій в Криму періоду 1991-2014 рр.

Невирішені складові загальної проблеми. Попри наявність численних досліджень пов'язаних з пропагандою, гендерною риторикою та гібридними методами дій РФ чи не в перше в українській історичній науці розглянуто використання Росією еротики, порнографії та інших сексуальних аспектів при проведенні інформаційно-психологічних операцій в Криму від розпаду СРСР до окупації півострову (1991–2014 рр.).

Основний текст. Ставлення до сексуальності змінюється під впливом культурних традицій, економічної кон'юнктури і політичних завдань держави.

Ми живемо в епоху, коли сексуальність людини стала предметом медійного культу, важливою складовою соціального й культурного життя суспільства та окремої людини. Секс та сексуальна культура давно є визнаною галуззю соціологічних, культурологічних і психологічних студій. Це робить сексуальність привабливим інструментом не лише для мистецтва, а й для проведення ІпсО.

Ідея використання сексуальних аспектів для дискредитації політичних опонентів у мирний час чи ворогів під час війни не нова. Так за часів французької революції активно розповсюджувалися чутки про розпусне статеве життя Марії Антуанетти або величезної кількості подібних сюжетів

часів Першої, а особливо Другої світової війни. Політичних скандалів більш пізнього часу, таких як справа Проф'юмо або секс-скандалу у Білому Домі за участю Моніки Левінські та 42-го президента США Білла Клінтона, що ледь не закінчився імпічментом останнього [7].

Використання подібних прийомів з боку СРСР, якому було дуже вигідно представляти своїх ідеологічних противників у негативному світлі та в черговий раз показати всьому людству розпусність та брехливість капіталістичного світу у порівнянні із владою рад з “ідеальною зовнішньою репутацією”.

Цілеспрямоване використання сучасною Росією подібних технологій, як в середині країни, так і за її межами, починає набувати системного характеру з другої половини 1990-х рр. Самим гучним секс скандалом того часу був скандал навколо генерального прокурора РФ Юрія Скуратова. Так в березні 1999 року по всіх російських телеканалах було продемонстровано відео запис, де нібито показано генпрокурора РФ в ліжку з двома жінками легкої поведінки. Скандал, що спричинив цей запис, призвів до звинувачень Скуратова у діях, що ганьблять честь та гідність працівника прокуратури та закінчився звільненням його із займаної посади [10].

Від початку 1990-х рр. Російська Федерація системно використовувала сексуалізовані теми як інструмент ІПВ та ІПсО проти України, особливо на території Криму (1991-2014 рр.). Апелюючи до “традиційних цінностей” і розпалюючи страхи перед ймовірною моральною деградацією, кремлівська пропаганда конструювала образ власної “моральної переваги”, паралельно делегітимізуючи цінності своїх опонентів особливо “загниваючого та розбещеного заходу” використовуючи маскулінні ціннісні орієнтири та поведінкові моделі [23]. Різноманітні наративи сексуального характеру, центральне місце серед яких посідає “Тейропа” [22].

Гомофобія стала одним із ключових інструментів російських інформаційно-психологічних операцій. Кремль свідомо спирався на наявне негативне ставлення до ЛГБТ як серед кримчан, так і загалом в Україні. За опитуванням GfK Ukraine (2013), майже 80 % респондентів виступали проти будь-яких одностатевих стосунків, а дослідження Українського гей-альянсу та Державного інституту соціології показало, що 63 % опитаних вважали гомосексуальність “збоченням” і “психічним захворюванням” [17]. Російська пропаганда подала цю упередженість як “заряджену” тему: у самій РФ безперервне тиражування історій про “Тейропу” зміцнювало антиукраїнські настрої, зводячи українців до образу девіантної ненормальності, а всередині України, особливо в Криму, делегітимізувало євроінтеграційні ініціативи та підривало довіру до української влади.

Найактивніше в Криму, гомофобну карту розігрували напередодні саміту Україна-ЄС восени 2013 р., підсилюючи її націоналістичною (нацистською) та російським православним фундаменталізмом. Європейську толерантність висміювали як “євросодом”, називаючи Європу “Тейропою”, європейські цінності – єврогейськими, політику толерантності – толерастією (натякаючи на російське слово “педерастія”), а входження України в Європу – анальним сексом: “В Європу через жопу” [20].

Прекрасною ілюстрацією цього є стаття Асламової Д. “Гей-фашизм крокує по планеті! Франція пала перед гей-революцією. Ми наступні?” [1]. Російські ЗМІ, демонструючи сюжети про гей-паради у Києві та інших містах материкової України, транслують меседж, що Україна – це “Тейропа” і тільки Росія врятує кримчан від цього нашествия [2,13,30].

7 листопада 2013 р. О. Пушков тоді ще депутат державної думи РФ написав у Твіттері: “Звільнення Тимошенко спровокує ЄС до вимог, щоб Україна розширила охоплення гей-культурою. Замість параду перемоги, у Києві будуть проводитися гей-паради”. [22]. У найперших повідомленнях з

Києва російських ЗМІ, на початку Революції Гідності, фігурувало поняття “Гейромайдан” (замість Євромайдану) [4]. Кореспонденти російської преси використали це як тематичний фокус у багатьох своїх публікаціях [22]. Це добре ілюструє стаття, щодо візиту міністра закордонних справ Німеччини на Майдан “Гей-дровішкі у вогнище Майдану. Україну кличуть в Європу націоналісти, антисеміти, неонацисти і гомосексуалісти” [8].

Російське ТБ регулярно показувало київські гей-прайди 2012-2013 рр., подаючи їх як “європейське збочення, яке несе Україну в прірву”. Сюжети “Першого каналу” зіставляли кадри райдужних прапорів із кадрами насильства та протестів на Майдані, створюючи прямий ланцюг “ЛГБТ – хаос” [15].

Використовувався і компромат проти активістів Майдану. У лютому 2014 р. російські телеканали показали “нібито злив” інтимних фотографій київських студенток, називаючи їх “платними учасницями протесту”, що мало деморалізувати проукраїнське населення півострову [19]. Така риторика одночасно мобілізувала проросійську аудиторію й живила сумніви кримчан щодо Західного вибору.

Варто зазначити, що після початку російської збройної агресії на територію України раптово припинилися вуличні протести “захисників традиційних цінностей”, зникли статті про жахи “Євросоудому”, а “найбільш помітні противники пропаганди гомосексуалізму виїхали до Росії” [29]. Єдиним досягненням окупантів в цій площині та символом успішності анти-ЛГБТ кампанії на території півострову стало закриття у Севастополі, єдиного відкрито гей-френдлі закладу в Криму [12].

Окремо слід підкреслити, що спецслужби РФ і далі проводять ІПсО та ІПВ, що пов’язує Захід із гендерною та сексуальною девіацією. У поєднанні з православним фундаменталізмом та націоналізмом ця гомофобна пропаганда виправдовує агресію Росії проти України намаганням врятувати останню з “обіймів бездуховного” Заходу.

Домінування російських медіа на півострові забезпечило тривалий і фактично неконтрольований вплив сексуалізованого дискурсу на кримську аудиторію. З огляду на те, що, як показують дослідження пострадянських трансформацій, “сексуальна революція” 1990 рр. співіснувала з хвилями консервативного відкату й табуїзації [27], це створило сприятливе підґрунтя для подальших політичних та воєнних дій Москви.

У 1990 рр. роках російські телеканали — насамперед ОРТ і НТВ — безперешкодно мовили в Криму, пропонуючи глядачам еротизований контент, на який пострадянська цензура українських каналів ще не наважувалася. На тлі браку альтернатив це формувало образ РФ як “більш відкритої” та “прогресивної” держави, водночас закладаючи підґрунтя для майбутніх моральних порівнянь між “цнотливою” Україною й “розкутою” Росією.

Паралельно з цим проросійські активісти використовували сексуальні аспекти як анти-НАТОВську зброю системно нагнітаючи та експлуатуючи панічні чутки сексуального характеру стосовно НАТО. Розповсюджували листівки про “польові борделі” альянсу набрані з місцевих мешканок, та про західних моряків, що є носіями сифілісу, ВІЛ (СНІД) та інше.

Особливо яскраво тема сексу спецслужби РФ використали під час протестів проти навчань “Sea Breeze” (травень – червень 2006) у Феодосії та щорічних “пикетах пам’яті перемоги над НАТО (2007-2013)”. Проросійські активісти поширювали чорно-білі листівки на яких карикатурно зображено чоловіків у морській формі та підписом “НАТО: ми прийшли по ваших дочок”, натякаючи на можливі зґвалтування місцевих дівчат. На плакатах цього та більш ранніх періодів можна зустріти написи: “Крым — не бордель НАТО”, “Янки, вон! Наших девушек не тронь!”¹ у проросійській пресі та листівках з’являється популярний вже тоді мем “Gay Europe / Гейропа”, що зводить НАТО та ЄС до “розпусного ЛГБТ-лобі” [22].

¹ Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів, Інд. КЗ 21, Оп. О-226325

Відбуваються театралізовані постановки де “російські активісти женуть розпусних американських морпіхів геть з Криму” [18]. У “інформаційних палатках” біля порту Феодосії було чути аудіозаписи про нібито “розбещення солдатами НАТО дітей на Балканах”. Тематичні випуски місцевих телеканалів, де західні солдати змальовуються як “клієнти борделів” і водночас “активні геї-пропагандисти”. Так РФ використала страшилки про сексуальне насильство як спосіб рефлексивного управління спонукаючи місцеве населення до самоорганізації з метою досягнення своїх цілей. [5].

Реагуючи на рішення кримського парламенту проголосити півострів “територією без НАТО”, свій внесок “в розкритку” цього питання зробив і представник Президента України в Автономній Республіці Крим (АРК) Геннадій Москаль, саркастично підкресливши, що це рівнозначно прийняттю статусу “Крым без секса”[3], цитату охоче тиражували проросійські ЗМІ як підтвердження “либідо-загрози”, яку нібито несе Альянс.

Таким чином спецслужби РФ, використовуючи прокремлівські медіа та активістів за допомогою концепції “моральної паніки”, провели надзвичайно ефективну ІпсО, конструюючи загрозу традиційним цінностям, використовуючи сексуальність як маркер розпусти та “західну загрозу” задля досягнення потрібного інформаційно-психологічного ефекту.

За свідченнями кримських журналістів [11], напередодні “референдуму” представники нової влади демонстрували місцевим лідерам громадської думки змонтовані відео “інтимного характеру за їх участю”, нібито передані представниками українських спецслужб. Хоча більшість таких роликів були сфабриковані, сам факт погрози “злити порно” знижував готовність чинити опір та підживлював наратив про корумпованих київських силовиків.

Не менше значення в дискредитації української влади у Криму відіграли і секс скандали з кримськими чиновниками. Українські ЗМІ після подій Помаранчевої революції (2004), отримавши відносну свободу, почали

полювати за сенсаціями. Така ситуація була використана не тільки українськими політичними елітами, що розпочали війну компроматів, а й представниками спецслужб РФ, які прекрасно розуміли, що сексуальна сфера є найпростішою точкою ураження репутації противників. Для цього, окрім сторінок “жовтої преси” була використана перша хвиля YouTube-каналів та “Живого Журналу”, через які створювалися так звані ”витоки”, але ролики та скріни, що пізніше виявилися фейками, було вже не спинити.

Самою відомою стала справа “Артеку” (2009–2011 рр.). В жовтні 2009 р. киянин Дмитро Полюхович заявив журналістам, що його трьох неповнолітніх дітей нібито гвалтували в МДЦ “Артек” (Гурзуф, Крим). Він назвав імена трьох народних депутатів від БЮТ — Микола Домбровський, Руслан Богдан і Віктор Уколов — та колишнього директора “Артека” Володимира Коваленка, як “організаторів злочину” [9].

Сексуальна тематика у зв’язці з дітьми б’є по найдорожчому та майже гарантовано викликає шок у громадськості та значний суспільний резонанс. Для проведення цього ІПВ “Артек” обрано не випадково. Цей дитячий центр був знаковим символом радянської і пострадянської епохи, втіленням безпечного й захищеного дитинства, що мало особливе значення для жителів Криму. Удар по такому чутливому та важливому для кримчан символу викликав особливо гостру реакцію та швидко поширював панічні настрої.

Цей скандал спалахнув напередодні виборів 2010 р., коли будь-яка інформаційна бомба автоматично ставала політичною зброєю. Саме тому обвинувачення у педофільії миттєво перетворилося на інструмент міжпартійної війни. Ситуацію також було підсилено в’ялістю слідчих дій та інформаційним вакуумом 2009 р. Суттєвим тут було те, що соцмережі ще не вміли швидко верифікувати фейки, а отже брехня ширилася безперешкодно. “Справа Артеку” є прямим підтвердженням того, що сексуальний компромат у руках

ворога є “зброєю масового ураження”, навіть коли факти виявляються суцільною вигадкою, репутаційні втрати практично неможливо відновити.

Іншим не менш значущим чинником ІПВ з сексуальним підтекстом є створення з російського диктатора В. Путіна всесильного “мачо-лідера”. Практично з моменту першого обрання Путіна президентом Кремль активно експлуатує цей образ, апелюючи до базових інстинктів як своїх громадян, так і співвітчизників [6, с 35], особливо в Криму, де послідовно вибудовує образ Путіна як носія гіпермаскулінності, яка, за словами Валері Сперлінг, є одним із ключових елементів легітимації влади в сучасній Росії [25, р 38].

Російські ЗМІ системно підтримують цей міф, посилюючи маскуліність керівництва режиму, показуючи Путіна, який невпинно бере участь у різноманітних мачо-афектах: випуск свого “офіційного портрета”, на якому він зображений роздягненим до пояса, рибалка з іноземними високопосадовцями в Сибіру, їзда на триколісному “Harley Davidson” з російськими байкерами, підйом на борт глибоководного підводного човна “Мир-1”, польоти на моторизованому дельтаплані [14] та інше. Так на 58-річчя Путіна студентки факультету журналістики МДУ випустили календар із напівоголеними фото й підписами “Володимир Володимирович, ми вас любимо”, що є чіткою демонстрацією сексуалізації президентського образу [24].

На свій 63-й день народження він, граючи в хокей з колишніми гравцями НХЛ, забиває сім голів [31], бореться на руках зі своїми прихильниками з російського молодіжного руху “Наші”, сидить за штурвалом пожежного гелікоптеру, керує поїздом, катається на бобслейній трасі, пілотує винищувач і стріляє [16, р.115], демонструючи в такий спосіб силовий підхід у політиці.

Ще більш показовою стала гротескна пропозиція депутатки Олени Мізуліної використовувати генетичний матеріал Путіна для штучного запліднення з метою “продовження величі Росії”. Всі ці прояви сприяють

формуванню культу “царя-батька”, підкріплюючи традиційні імперські стереотипи про абсолютну владу сильного чоловіка, який все може і якому все можна [23].

Така гіпермаскулінна постановка неминуче потребує образу ворога, що створюється через сексуальне та гендерне приниження. Це яскраво демонструє російська пропаганда. Де, наприклад, президент України зображувався не лише як “жіночний”, але й як безглуздий трансвестит, позбавлений “фалічної” влади. Символічне “роздягання” та гендерна конверсія, описані Валері Стіл у контексті фетишизації влади, ставлять опонента у підлеглу, принизливу позицію [26, р. 184], в якій сексуальне домінування Росії є метафорою її політичної зверхності. Іншим не менш показовим прикладом цього є створений у жанрі “політичної еротики” фільм “Юлія” [7, с. 89] з метою дискредитації Ю. Тимошенко. Сценаристом та ініціатором створення якого став депутат російської державної думи Олексій Митрофанов. Інші сексуальні скандали, що прямо чи опосередковано пов’язані з іменами відомих українських політичних діячів самим відомим з яких є скандал з Олегом Ляшком [7, с. 97] Як стверджує Ашісом Нанді, такий колоніальний механізм, що ототожнює сексуальне й політичне домінування, утверджує культурний консенсус де чоловіче асоціюється з силою й владою, а жіноче — зі слабкістю та підлеглістю [21, р.4].

Контент-аналіз телевізійних сюжетів (2004-2014 рр.) “Першого каналу”, НТВ і Russia Today свідчать, що сексизм, мачизм і гомофобія у кремлівській риториці є системною політичною технологією, а не випадковими проявами, які замінюють раціональну аргументацію примітивними образами “сильної чоловічої” Росії та “розпусного, безсилового” Заходу та України, що хоче до нього приєднатися. Подібна сексуалізація політики, посилена імперською тугою за “втраченими територіями”, дозволяє Кремлю виправдовувати зовнішню експансію та агресію “захистом традиційних цінностей”. Така

риторика набуває особливої актуальності на тлі агресивних прагнень Росії утвердити свою владу на пострадянському просторі [23].

Безперервне маніпулювання сексуалізованими образами та есенціалістськими гендерними дискурсами формує та посилює мізогінію і гомофобію, одночасно забезпечуючи загальнонаціональну підтримку агресивних дій Кремля не тільки в середині країни, а і серед співвітчизників за кордоном, особливо в Криму.

Висновок. Сьогодні сексуальність стала одним із найпотужніших важелів інформаційно-психологічних операцій. Росія системно користується цим ресурсом, поєднуючи стару радянську традицію “викриття моральної розбещеності” ворога з можливостями телебачення й соцмереж. Через постійне протиставлення Росії “як охоронниці традиційних цінностей” та “розпусного” Заходу вона водночас мобілізує власних громадян і підриває легітимність опонента. На цьому тлі вибудований кремлівськими елітами культ гіпермаскулінного лідера та ідея статевої зверхності слугує виправданням як внутрішнього авторитаризму, так і зовнішньої агресії.

У руках російських спецслужб тема сексуальності стала цілеспрямованою технологією деморалізації, поляризації й мобілізації кримського суспільства, яка легко оминає раціональні фільтри й апелює до культурних табу. Страх перед “НАТОВськими борделями” та “гей-парадами”, накладені на місцеві консервативні настрої, створили сприятливе підґрунтя для окупації півострова у 2014 р., перетворивши сексуалізовані інформаційні атаки на один із найнебезпечніших інструментів ІПВ та ІПсО інспірованих Росією.

Перспективи подальших наукових розвідок у цій сфері доцільно зосередити на системному аналізі використання РФ сексуалізованих наративів при проведенні ІПВ та ІПсО проти України. Особливу увагу варто приділити

вивченню цілей, інструментів та каналів поширення таких деструктивних меседжів.

Список використаних джерел:

1. Асламова Д. Франция пала под натиском гей-революции. Мы - следующие? *Комсомольська правда*, 24.04. 2013. URL: <https://ava.md/ru/stati/society/franciya-pala-pod-natiskom-gey-revolycii/> (дата звернення: 04.08.2025).
2. Борисов Е. Около 100 молодых людей в масках ждут геев на Конtrakтовой площади в Киеве. 20 мая 2012. URL: https://gazeta.ua/ru/articles/np/_okolo-100-molodyh-lyudej-v-maskah-zhdut-geev-na-kontraktovoj-ploschadi-v-kieve/436743.com (дата звернення: 04.08.2025).
3. Геннадий Москаль: объявление полуострова “территорией без НАТО” равносильно статусу “Крым без секса”. URL: <https://fakty.ua/ru/46693-gennadij-moskal-quot-obyavlenie-poluostrova-quot-territoriej-bez-nato-quot-ravnosilno-statusu-quot-krym-bez-seksa-quot.com> (дата звернення: 04.08.2025).
4. “Гейромайdan сегодня: акция протеста или недешевый фарс?”. 23.11.2013. URL: <https://www.rumol.org/2013/11/23/gejromajdan-segodnya-akciya-protestu-ili-nedeshevyj-fars/> (дата звернення: 04.08.2025).
5. Горбенко Ю., Горбенко О. Особливості рефлексивного управління у російсько-українському конфлікті. Вісник Національного університету оборони України 54(1) С. 74-82 March 2020 URL: <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/199318> (дата звернення: 04.08.2025).
6. Дикий Е. А. Гибридная война России: опыт Украины для стран Балтии. Вильнюс, 2016. 132 с.
7. Петрик В.М., Курганевич В.І. Використання еротики, порнографії та інших сексуальних аспектів у пропагандистській діяльності. Київ. Центр учбової літератури. 2024. 150 с.

8. Полосатов С. Гей-дровишки в костер Майдана. Украину зовут в Европу националисты, антисемиты, неонацисты и гомосексуалисты. *Комсомольська правда*, 05.12. 2013. URL: <https://www.kp.ru/daily/26168.4/3055033/> (дата звернення: 04.08.2025).
9. Скандал вокруг “Артека” разрастается: в секс-оргиях с детьми участвовали депутат и священник 13.10.2009. URL: <https://www.newsru.com/crime/13oct2009/pedoarteknamelist.html> (дата звернення: 04.08.2025).
10. Скандал с Генпрокурором: за что в 1999 году уволили Юрия Скуратова. URL: <https://news.rambler.ru/other/40662391-skandal-s-genprokurorom-za-chto-v-1999-godu-uvolili-yuriya-skuratova/> (дата звернення: 04.08.2025).
11. Чмихало Г. Секс та російсько-українська війна або як культурні табу перетворилися на зброю. URL: <https://ukrline.info/2025/08/20/seks-ta-rosiysko-ukrayinska-viyna-abo-iak-kulturni-tabu-peretvorylysia-na-zbroiu/> (дата звернення: 04.08.2025).
12. Crimea gay community flees russian homophobia. URL: <https://time.com/3482205/crimea-gay-community-flees-russian-homophobia/> (дата звернення: 04.08.2025).
13. Decoding FIMI targeting LGBTIQ people. URL: <https://euvsdisinfo.eu/decoding-fimi-targeting-lgbtiq-people/> (дата звернення: 04.08.2025).
14. Foreman K. “Vladimir Putin’s Alpha MaleApparel.” BBC Culture, 21 Oct. 2014. URL: <https://www.bbc.com/culture/article/20130730-vladimir-putin-action-man> (дата звернення: 04.08.2025).
15. Gay-Pride Activists Briefly March In Kyiv. 25.05.2013 URL: <https://www.rferl.org/a/ukraine-gay-pride-march-kyiv/24996849.html> (дата звернення: 04.08.2025).

16. Ihanus J. "Putin's Macho Pose: On Masculinity and Psychopolitics." *Journal of Psychohistory*. vol. 42, № 2, 2014. pp. 110-29. (дата звернення: 04.08.2025).
17. Kenarov D. "Dashed Hopes in Gay Ukraine." *Foreign Policy*, 15 Jan. 2015. URL: <http://foreignpolicy.com/2015/01/19/dashed-hopes-in-gay-ukraine-maidan-russia/>
18. Maksymiuk J. Ukraine: U.S. Navy Stopover Sparks Anti-NATO Protests. URL: <https://www.rferl.org/a/1068836.html> (дата звернення: 04.08.2025).
19. Markovets O., Buchyn M., Kovalchuk A. & Basyuk T. Russian Information-psychological Special Operations in Ukraine and Peculiarities of System Design for Their Countermeasures. *Social Communication and Information Activity in Digital Humanities*. Lviv, Ukraine, November 9, 2023. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3608/paper8.pdf> (дата звернення: 04.08.2025).
20. Moss K. "Russian Occidentalism: Gayropa and Russia's Traditional Values." Paper presented at the European Conference on Politics and Gender. University of Uppsala, Sweden. 11–13 June 2015.
URL: <http://ecpr.eu/Events/PaperDetails.aspx?PaperID=23231&EventID=100> (дата звернення: 04.08.2025).
21. Nandy A. *The Intimate Enemy: Loss and Recovery of the Self Under Colonialism*. Oxford University Press, 1983. 160 p.
22. Riabov O. & Riabova T. "The Decline of Gayropa? How Russia Intends to Save the World." *Eurozine*, 5 Feb. 2014. URL: <http://www.eurozine.com/the-decline-of-gayropa/> (дата звернення: 04.08.2025).
23. Romanets M. Virtual Warfare: Masculinity, Sexuality, and Propaganda in the Russo-Ukrainian War. *East/West Journal of Ukrainian Studies*. March 2017. 4(1) 159–177 URL: <https://ewjus.com/index.php/ewjus/article/view/288> (дата звернення: 04.08.2025).
24. "Russian Students Create Erotic Calendar for Putin." *The Huffington Post*, 7 Oct. 2010. URL: http://www.huffingtonpost.com/2010/10/07/russian-students-create-e_n_754047.html (дата звернення: 04.08.2025).

25. Sperling V. Sex, Politics, and Putin: Political Legitimacy in Russia. Oxford University Press. 2015. 376 p.
26. Steel V. Fetish: Fashion, Sex and Power. Oxford University Press. 1996. 280 p.
27. Swader C. S., Vaida O. Post-Soviet Intimacies: An Introduction. Sexuality & Culture (2015) URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12119-015-9282-5> (дата звернення: 04.08.2025).
28. Tatchell P. G. "Vladimir Putin, The Czar of Homophobia." Huffington Post, 20 July 2013. URL: http://www.huffingtonpost.co.uk/peter-g-tatchell/homophobia-russia-vladimir-putin_b_3544610.html (дата звернення: 04.08.2025).
29. Teteriuk M. "A Litmus Test for Post-Maidan Democracy: Anti-Discrimination Legislation." Eurozine, 22 Feb. 2016, URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=w0_42AsAAAAJ&citation_for_view=w0_42AsAAAAJ:d1gkVwhDpl0C (дата звернення: 04.08.2025).
30. The Use of Russian Proxy Actors in the Media Environment in Ukraine: A Comparison between Occupied and Non-Occupied Areas, 2017–2023. URL: <https://stratcomcoe.org/publications/the-use-of-russian-proxy-actors-in-the-media-environment-in-ukraine-a-comparison-between-occupied-and-non-occupied-areas-20172023/312> (дата звернення: 04.08.2025).
31. Tomkiw L. "Vladimir Putin's Birthday Hockey Game: Airstrikes in Syria Continue As Russian President Celebrates His 63rd." International Business Times, 7 Oct. 2015. URL: <https://www.ibtimes.com/vladimir-putin-birthday-hockey-game-airstrikes-syria-continue-russian-president-2131049> (дата звернення: 04.08.2025).